

Srbija: Dinkic odoleo napadima

Author: [Zeljko Cvijanovic](#)

Vlada ustuknula u sukobu sa ambicioznim guvernerom centralne banke.

Mladjan Dinkic, reformski guverner Narodne banke Srbije, NBJ, i simbol stabilne srpske valute, uspeo je da sacuva svoj posao uprkos organizovanim pokusajima vlade da ga smeni sa položaja guvernera.

Na prvi pogled, Dinkicu, starom 39 godina, sve ide na ruku - sjajna reputacija prvog uistinu nezavisnog guvernera Narodne banke, odlicni rezultati u suzbijanju neobuzdane inflacije i stabilizaciji valute i znacajno uvecanje deviznih rezervi.

Zasto onda reformska vlada srpskog premijera Zorana Zivkovica zeli da ga ukloni sa položaja guvernera? Analiticari tvrde da za to postoje dva razloga. Prvo, vlada zeli da unese svez novac u privredu da bi se pokrenula industrijska proizvodnja jer se nalazi pod pritiskom da biracima pokaze kako uspeva da ostvari obecane rezultate. Da bi to uradila, vladi su neophodna sredstva, a najlaksi put da dodje do njih je preko centralne banke.

I drugo, Dinkic i grupa G17-Plus ciji je on clan postaju isuvise popularni, a vladajuca Demokratska opozicija Srbije, DOS, strahuje od toga.

Uprkos pritisku vladinih ministara tokom proteklih godinu dana, Dinkic je sacuvao svoju poziciju. Sukob se okoncao 14. juna kada je srpski ministar finansija Bozidar Djelic saopstio da ce pripremiti novu verziju zakona kojim se utvrduju ovlasčenja Narodne banke Srbije, NBS. Dodao je da ce se nacrt novog zakona pripremiti u konsultacijama sa zvanicnicima NBS-a kao i ministarstva finansija, koje se trudilo da zadrzi neutralnu poziciju u sukobu izmedju guvernera i vlade.

Tada je postalo jasno da ce prva verzija zakona u ciji izradi nisu ucestvovali ni NBS ni Ministarstvo finansija završiti kao mrtvo slovo na papiru.

Ministar finansija izjavio je za beogradski dnevnik "Blic" da je pokrenuo proces izrade nacrtu novog zakona tek nakon sto je dobio garancije od vlade da ce novi zakon biti razlicit od starog nacrtu zakona, cija je glavna svrha, rekao je, bila da se ukloni Dinkic sa mesta guvernera Narodne banke.

Da je parlament usvojio tu prvobitnu verziju, to bi bio kraj za aktuelnog guvernera NBS. Izvori bliski Dinkicu izjavili su za IWPR da se u nacrtu tog zakona predvidjalo da guverner centralne banke ne sme biti clan politicke stranke, te da mora imati najmanje deset godina bankarskog iskustva. Dinkic ne ispunjava nijedan od ova dva uslova.

Poslednji pokusaj da se ovakav nacrt zakona progura kroz parlament odigrao se pocetkom ovog meseca. Lideri vladajuće koalicije 9. juna su izglasali nepoverenje aktuelnom guverneru i odlucili da od parlamenta zatraze raspravu o nacrtu zakona o centralnoj banci vec 16. juna. Prema informacijama koje su procurile sa poverljivog sastanka zatvorenog za javnost do vecine srpskih medija, lideri DOS-a su optuzili Dinkica da vodi monetarnu politiku suprotno zeljama vlade kao i da zadrzava transe inostranih zajmova u rezervama centralne banke umesto da dopusti ministrima da potrose novac na stimulisanje proizvodnje i izvoza.

Dinkicev odgovor bio je energican. On je svojim protivnicima porucio da iniciraju glasanje o poverenju guverneru u parlamentu. U intervjuu za "Blic" objavljenom posle sastanka lidera DOS-a, on je optuzio radikalno krilo Demokratske stranke, DS, najjace partije u vladajućoj koaliciji, da je pokrenulo kampanju

protiv njega pri čemu za napade koriste manje koalicione partnere.

"Nemaju hrabrosti da to iznesu javno već umesto toga koriste male stranke ... i govore im šta da kazu", rekao je Dinkić.

Ovo je bio najnoviji napad - možda i poslednji - u sukobu koji traje već više od godinu dana.

Pre svoje tragične smrti 12. marta, premijer Zoran Djindjić je predvodio one koji nisu zeleli Dinkića na mestu guvernera Narodne banke. Početkom 2002. godine, pokojnom premijeru se nije dopadala neintervencionistička politika slobodnog tržišta koju je zastupao guverner tadašnje Narodne banke Jugoslavije, NBJ. Pod pritiskom domaćih proizvođača, Djindjić je zatražio devalvaciju dinara kao načina da se robe za izvoz učine konkurentnijim u inostranstvu. U tome nije imao uspeha. Upravo je u to vreme vlada započela izradu nacrtu zakona čija bi svrha bila uklanjanje nekooperativnog guvernera centralne banke, tvrde izvori bliski Dinkiću.

Nova prilika za ponovno pokretanje kampanje ukazala se kada se NBJ transformisala u centralnu banke Srbije u okviru ustavnih promena nakon uspostavljanja nove državne zajednice Srbije i Crne Gore početkom ove godine. Novi zakon je u svakom slučaju bio potreban zbog izmenjene uloge centralne banke, a Djindjić je navodno zeleo da nametne nacrt zakona koji su njegovi zvaničnici već pripremili i koji je tek sada odbacen.

Moguće je da je vlada osetila kako je krajnje vreme da krene u sprovođenje svog plana u junu pošto je naglo počela da joj opada popularnost zbog loše situacije u privredi. Industrijska proizvodnja je nastavila da pada, susa bi mogla da prepolovi prinose u poljoprivredi, a budžetski i trgovinski deficit se neprestano uvećava od početka ove godine.

Naravno, vlada ne želi da ovi problemi dovedu do izbijanja socijalnih nemira u zemlji jer bi se usled toga našla pod pritiskom da raspise prevremene parlamentarne izbore. Srpska vlada ne želi izbore pre isteka svog mandata u decembru 2004. godine, ali bi mogla biti prisiljena da zakaze prevremene izbore zbog političkih previranja unutar vladajuće koalicije.

Ministri, dakle, imaju puno razloga zbog kojih insistiraju na koriscenju deviznih rezervi centralne banke radi podsticanje privrednog rasta. Za to su pridobili različite saveznike - političare koji se zalazu za intervencionističku politiku države u ekonomiji, one koji su prosto populisti, ali i biznismene koji su izgradili svoja carstva za vreme Miloševićevog režima.

Predsednik veća građana skupštine Srbije i Crne Gore Dragoljub Micunović optužio je Dinkića da se hvalise velikim deviznim rezervama u trenutku kada se sirom Srbije zbog nedostatka sredstava zatvaraju narodne kuhinje. U međuvremenu Bogoljub Karić je ustvrdio da je "vlada postala talac guvernera Dinkića."

"Ukoliko se ne uloži pola milijarde dolara u srpsku privredu, reforme koje je zacrtao premijer Djindjić nemaju izgleda na uspeh", rekao je on.

Devizne rezerve Narodne banke Srbije neprestano su rasle od trenutka kada je Dinkić postao guverner i trenutno iznose 3,3 milijarde američkih dolara. Ova suma predstavlja 125 odsto dinara koji se nalaze u opticaju što praktično znači da Dinkić neće imati većih problema da očuva stabilnost valute, što nije bio slučaj u periodu pre nego što je preuzeo kontrolu nad monetarnom politikom.

Cini se da je Dinkićeva politika u skladu sa kreditnim sporazumom vlade sa Međunarodnim monetarnim fondom, MMF, kojim se predviđa značajan porast deviznih rezervi tokom ove godine. Prema poslednjoj

analizi implementacije ovog sporazuma koja je objavljena u junu, cilj vlade je takodje snizavanje stope inflacije i smanjenje, a ne povecanje javne potrosnje.

Do danas, Dinkic nije dozvolio nikome da pipne devizne rezerve centralne banke, upozoravajući da bi koriscenje rezervi u te svrhe moglo dovesti do inflatornog udara.

"Takvo koriscenje deviznih rezervi je jednako stampanju novca bez pokrica," izjavio je guverner nedavno.

Mnogi srpski ekonomisti smatraju da je u pravu. "Za razliku od Narodne banke Srbije, vlada nije u tolikoj meri posvecena reformama, a to za posledicu ima brojne probleme," izjavila je za IWPR Dana Popovic, profesor na Ekonomskom fakultetu u Beogradu.

"Kljucni problem je u tome sto vlada ne restruktuirala velika drzavna preduzeca. Cak ni ne zna kada ce poceti da to radi. Neko ce morati da to finansijski podrzi, a vlada veruje da bi NBS mogla to da ucini."

Ono sto je Srbiji potrebno je cvrsta monetarna politika, cak i ako bi to dovelo do krize vlade, dodaje ona.

Ekonomisti poput Dane Popovic sumnjaju da vlada zapravo zeli da pridobije podrsku javnosti ulaganjem novca u industrijske gigante nastale u socijalizmu koji zaposljavaju stotine hiljada ljudi, ali vec godinama proizvode gubitke. Ona uocava slicnosti sa potezima poslednjeg Milosevicevog predsednika vlade Mirka Marjanovica koji je trosio sredstva iz deviznih rezervi na ova preduzeca. To ih je, medjutim, samo odrzavalo u zivotu, ali se ta preduzeca nikada nisu restrukturisala.

Osim u oblasti ekonomske politike, ministri i clanice DOS-a - pogotovo DS - uznemireni su zbog Dinkicevog obicaja da koristi svoju poziciju da bi kritikovao vladu i promovisao sopstvenu politicku stranku G17 Plus.

Dinkic je u odlicnoj poziciji da stekne politicke poene jer ga javnost identifikuje sa monetarnom stabilnoscu u zemlji tokom protekle dve i po godine.

Sa guvernerom centralne banke na celu, G17-Plus je stekao znacajnu popularnost nastrb DOS-a predstavljajuci se kao istinska alternativa. Prema rezultatima istrazivanja javnog mnjenja koje je sprovedla agencija "Strategic Marketing" pocetkom juna, rejting DS-a je tokom cetiri sedmice pao sa 27 na 22 odsto, dok je popularnost G17 Plus skocila sa osam na 11 odsto, mada postoji tek sest meseci kao politicka stranka. Sam Dinkic je najpopularnija licnost na politickoj sceni Srbije.

Analiticari tvrde da je uzrok ovom porastu popularnosti cinjenica da glasaci politicare iz G17 Plus smatraju strucnim i nekorumpiranim javnim licnostima.

Inicirajuci napad na guvernera, vlada je napravila ozbiljnu gresku u proceni nivoa podrške koju Dinkic uziva u inostranstvu. Analiticari smatraju da Dinkic i njegova stranka, G17 Plus, gube podršku jer se protive drzavnoj zajednici Srbije i Crne Gore koju smatraju nefunkcionalnom uprkos zalaganju Evropske unije za ocuvanje drzavne unije.

Na kraju, upravo je zabrinutost medjunarodnih finansijskih institucija za monetarnu stabilnost u zemlji bila najvazniji faktor. Bez Dinkica na celu NBS, postojalo je strahovanje da se srpska vlada neće samo zadržati na koriscenju deviznih rezervi vec ce poceti i da stampa novac, sa katastrofalnim rezultatima.

Mada je DOS odustao od svojih planova da, za sada, zameni Dinkica na mestu guvernera, ovaj sukob mozda jos uvek nije gotov. Sledeci korak, tvrde beogradski analiticari, mozda ce biti da ga okrive za sve losiju ekonomsku situaciju. Medjutim, vlada bi imala puno problema da to ucini u trenutku kada gubi poverenje glasaca, pri cemu se mora imati u vidu da je guverner do sada uspesno odbijao sve napade.

Zeljko Cvijanovic je redovni saradnik IWPR-a iz Beograda.

Location: [Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/srbija-dinkic-odoleo-napadima>